

Justitieministeriets arbetsgrupp för Utvärdering och utveckling av produktionssättet för intressebevakningstjänster

SKRIVELSE

De finlandssvenska handikapporganisationerna och verksamheten Juridiskt ombud i Svenskfinland för det finlandssvenska handikappområdet (Juridiskt ombud) önskar med denna skrivelse lämna in en kommentar till justitieministeriets arbetsgrupp för utvärdering och utveckling av produktionssättet för intressebevakningstjänster. Vi kommenterar främst utifrån de finlandssvenska funktionshindrades synvinkel.

Juridiskt ombud är en juridisk stödfunktion inom handikappsektorn i Svenskfinland, vars syfte är att ge service till alla handikappgrupper. Parter i verksamheten är Förbundet De Utvecklingsstördas Vål rf (FDUV), Finlands Svenska Handikappförbund rf, Finlands svenska socialförbund rf (FSSF), Förbundet Finlands Svenska Synskadade rf (FSS), Psykosociala förbundet rf och Svenska hörsselförbundet rf. Ett av målen med verksamheten är att tillvarata svenskspråkiga personer med funktionsnedsättnings och deras närståendes intressen oberoende av diagnos. Gruppen personer med funktionsnedsättning och kroniskt sjuka är en mycket heterogen grupp som består av individer från olika åldersgrupper.

På arbetsgruppens presentation av beredningen den 15.11.2010 på justitieministeriet fick vi information om att tanken är att utveckla och utöka möjligheten för de rättshjälpsbyråer som har intressebevakning att köpa tjänster både från offentliga och privata serviceproducenter. Vår representant framförde vid tillfället att det finns behov av att beakta de språkliga aspekterna i beredningen .

Språket och kommunikationen är av stor betydelse för att syftet med intressebevakningen ska uppfyllas. För att kunna tillvarata huvudmannens intressen och för att kunna kommunicera och inhämta samtycke av huvudmannen och ta reda på närståendes syn på saken vid behov behöver den som tillhandahåller intressebevakningstjänster och en person som fungerar som intressebevakare behärska huvudmannens modersmål. Det är inte ovanligt att huvudmannens språkkunskaper, också tidigare, på grund av försvagat hälsotillstånd eller på grund av en funktionsnedsättning gör att huvudmannen endast kan kommunicera på eget modersmål. För att en intressebevakare dessutom ska kunna uppfylla sina förpliktelser enligt 42 § lag om förmyndarverksamhet är det av betydelse att intressebevakaren behärskar huvudmannens modersmål och är införstådd med dennas kulturella bakgrund och de specifika aspekter och förutsättningar som råder exempelvis för

en huvudman som har svenska som modersmål, till exempel är de strukturer som råder inom Svenskfinland inte alltid jämförbara med de som råder inom övriga Finland.

De svenskspråkiga handikapporganisationerna och Juridiskt ombud har erfarit, bland annat genom kontakten till medlemmar, att tillgången till svenskspråkig service många gånger tenderar att slås ut vid offentlig upphandling av offentliga tjänster. Detta trots att fungerande service på båda nationalspråken, finska och svenska, utgör ett grundläggande krav vid upphandling av tjänster hos tvåspråkiga myndigheter. Alla anbudsgivare skall uppfylla detta krav om inte upphandlingen sker separat på svenska och finska. Detta stöds också av justitieministeriets utlåtande till handels- och industriministeriet 26.4.2007, OM 42/43/2007. Också Svenska Finland Folktings broschyr, "Röd tråd för upphandling av tjänster på svenska - Ruotsinkielisten palvelujen hankinnan punainen lanka" (en psdf-version hittas på deras webbplats, <http://www.folktinget.fi/sve/bestall/>), innehåller information om hur språket ska beaktas vid upphandling.

Vi har förstått att det finns flera orsaker till detta. Tyvärr verkar det som det råder en okunskap om att upphandlingen förutom av lag om offentlig upphandling (2007/348) (upphandlingslagen) styrs också av språklagstiftningen. Den vanligaste orsaken är att myndigheternas skyldigheter enligt språklagstiftningen inte uppfylls i den offentliga upphandlingen av offentliga tjänster, på grund av att språkkriterierna finns med som jämförelsekriterium och inte som grundläggande krav. En annan orsak är att de serviceproducenter som kan erbjuda service på nationalspråken kan ha svårt att klara sig i en upphandlingsprocess, bland annat på grund av att de bedriver serviceproduktion i mindre skala än stora serviceproducenter som inte lägger lika stor vikt vid bland annat personalens språkkunskaper och servicens språkliga aspekter.

Däremot har vi också erfarit att svenskspråkig service har tryggats genom upphandling av offentliga tjänster. I dessa fall har myndighetens skyldigheter enligt språklagen uppfyllts genom hela upphandlingsprocessen eller så har de svenskspråkiga tjänsterna upphandlats separat alternativt har direktupphandling tillämpats.

Vi önskar också lyfta fram att de språkliga aspekterna också är av betydelse för huvudmän som har finskt eller finlandssvenskt teckenspråk eller en alternativ kommunikationsmetod som sitt modersmål. Samma gäller de som har samiska som modersmål och i de delar av landet som den samiska språklagen gäller.

Med hänvisning till detta anser vi att följande aspekter bör beaktas i beredningen:

- Grunden för valet av anbud bör vara det totalekonomiskt mest fördelaktiga anbudet och inte val av anbud enbart utgående från prissättning
- Utarbetas det instruktioner och mallar för upphandlingen ska de språkliga kraven för nationalspråken och samiska finnas med som grundläggande krav och andra språkkunskaper såsom teckenspråk och beredskap att kommunicera med hjälp av alternativa kommunikationsmetoder eller tolk finnas med i jämförelsekriterierna.
- Finns det behov av att göra undantag från upphandlingen eller ha en separat upphandling för att uppfylla myndighetens skyldigheter enligt språklagstiftningen.

Helsingfors, 21.12.2010

Lisbeth Hemgård
Verksamhetsledare, FDUV
Ordförande, Verksamheten
Juridiskt ombud i
Svenskfinland för det finlandssvenska
handikappområdet

Ulrika Krook
Juridiskt ombud, VH
Verksamheten
Juridiskt ombud i
Svenskfinland för det finlandssvenska
handikappområdet

Sakkunnig: Ulrika Krook, telefon 050-443 05 76, e-post ulrika.krook@juridisktombud.fi